

Sygn. akt *XVII AmA 83/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	Sędzia SO Andrzej Turliński
Protokolant –	Starszy sekretarz sądowy Iwona Hutnik

po rozpoznaniu 24 marca 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania **Soonly Finance Sp. z o.o. w Warszawie (poprzednio: Vivus Finance Sp. z o.o. w Warszawie)**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania Soonly Finance Sp. z o.o. w Warszawie (poprzednio: Vivus Finance Sp. z o.o. w Warszawie) od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 września 2021 r. DOZIK 5/2021

1. oddała odwołanie,
2. zasądza od Soonly Finance Sp. z o.o. w Warszawie na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1440 zł (jeden tysiąc czterysta czterdzieści złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sędzia SO Andrzej Turliński

Sygn. akt XVII AmA 83/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 września 2021 r. Nr DOZIK-5/2021 Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK, pozwany) na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 275), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania Vivus Finance Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie (powód, Vivus) polegające na:

uzależnianiu spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. gotówkomatów polegających na:

1 podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego,

2. dokonaniu skanu obydwu stron dowodu osobistego,

3. wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta,

a przez to utrudnieniu otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, co jest niezgodne z dyspozycją art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.) i narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 29 marca 2017 r. – pkt I decyzji.

W pkt II decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciążył Vivus Finance Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązał tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi UOKiK kosztów postępowania w kwocie 24,80 zł (dwadzieścia cztery złote osiemdziesiąt groszy) w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Od ww. decyzji powód wniósł odwołanie zaskarżając ją w całości. Zaskarżonej decyzji zarzucił:

1. naruszenie art. 6 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 7 Konstytucji RP, a także art. 1 ust.1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 24 ust. 1 oraz art. 101 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 8 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 992, dalej: uodo) oraz art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na wszczęciu, prowadzeniu postępowania i wydaniu decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w sytuacji braku ku temu kompetencyjnych i materialnych podstaw;

2. naruszenie art. 26 ust. 1 pkt 3 uodo w zw. z art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 13 ust. 1 i 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083, dalej: ukk) poprzez przyjęcie, że żądanie udostępnienia przez konsumenta szczegółowych danych osobowych oraz wizerunku przed wydaniem formularza informacyjnego nie jest adekwatne do celu w jakim wydawany jest formularz, pomimo że: (i) zbieranie danych było elementem szerszego procesu udzielenia kredytu konsumenckiego, w związku z czym Spółka zbierała i przetwarzała dane osobowe konsumentów również w innych celach niż wykonanie obowiązku wynikającego z art. 13 ust. 1 i 14 ust. 1 ukk; (ii) formularz informacyjny ma charakter spersonalizowany i jest przekazywany konkretnemu konsumentowi, a więc zebranie niektórych danych osobowych było niezbędne do realizacji obowiązku prawnego wynikającego z art. 13 ust. 1 i 14 ust. 1 ukk;

3. naruszenie art. 13 ust. 1 i art. 14 ukk w zw. z art. 5 Dyrektywy 2008/48 (Dyrektywa) w zw. z 26 ust. 1 pkt 3 uodo i art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez ich błędną wykładnię i w efekcie niewłaściwe zastosowanie na skutek:

a) pominięcia faktu, że dyspozycja przepisów art. 13 i 14 ukk wyznacza moment udostępnienia formularza informacyjnego („przed zawarciem umowy”), zakres przekazywanych informacji oraz sposób przekazania informacji („na trwałym nośniku”), nie sprzeciwia się natomiast przekazaniu formularza informacyjnego w ramach procesu wnioskowania o kredyt po podaniu danych osobowych konsumenta, wobec którego ma być złożona wiążąca oferta kredytowa;

b) pominięcia faktu, że celem udostępnienia formularza informacyjnego jest umożliwienie konsumentowi porównania konkurencyjnych ofert kredytowych, bez presji i nacisku ze strony kredytodawcy, który to wymóg został w niniejszej sprawie spełniony;

c) nieprawidłowego uznania, że przekazanie konsumentowi formularza informacyjnego stanowi czynność wyłącznie techniczną, oderwaną od umowy kredytu konsumenckiego, która powinna być wykonywana wobec anonimowego konsumenta;

d) pominięcia specyfiki umowy zawieranej na odległość z użyciem tzw. gotówkomatu oraz względów bezpieczeństwa tej formy zawierania umów;

4. naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 13 ust. 1 i art. 14 ukk i art. 26 ust. 1 pkt 3 uodo poprzez ich niewłaściwe zastosowanie na skutek przyjęcia, że opisana w decyzji praktyka utrudnia konsumentowi otrzymanie informacji na formularzu informacyjnym, pomimo że dostęp do formularza informacyjnego zapewniony był każdemu konsumentowi zainteresowanemu zawarciem umowy z Vivus, zaś konsument miał możliwość pozyskania go również za pośrednictwem infolinii Vivus, wnioskując o kredyt on – line oraz u pośrednika kredytowego;

5. naruszenie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 24 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 i art. 14 ukk i art. 26 ust. 1 pkt 3 uodo poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie decyzji stwierdzającej naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, pomimo że praktyka Vivus nie jest sprzeczna z prawem ani dobrymi obyczajami, w jej wyniku konsumenci nie ponieśli i nie mogli ponieść żadnego uszczerbku, zaś sposób udostępniania formularza informacyjnego nie odbiega od rozpowszechnionych, dobrych obyczajów na rynku finansowym;

6. naruszenie art. 107 § 1 i § 3 k.p.a. w zw. z art. 8 § 1 i art. 11 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez sformułowanie rozstrzygnięcia decyzji w sposób niejasny i sprzeczny z treścią jej uzasadnienia.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uwzględnienie odwołania poprzez uchylenie zaskarżonej decyzji w całości lub zmianę decyzji w całości i umorzenie postępowania wobec braku naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił następujący stan faktyczny.

Prezes UOKiK wszczął z urzędu, w ramach prowadzonego monitorowania rynku, postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie czy na skutek działań przedsiębiorcy Gotówkomat Polskie Płatności sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (aktualnie Gotówkomat Polskie Płatności sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Warszawie) nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ramach postępowania kontrolą została objęta Vivus Finance Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Prezes UOKiK dokonał m.in. analizy procesu udzielania konsumentom pożyczek za pośrednictwem samoobsługowych punktów finansowych – tzw. gotówkomatów - urządzeń wyposażonych w ekran dotykowy, który umożliwiał ich obsługę .

W celu otrzymania formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim konieczne było dokonanie następujących czynności:

1. Konsument przychodził do jednego z punktów, w których umieszczony był gotówkomat. Po dotknięciu ekranu dotykowego urządzenia na ekranie pojawiała się poniższa tablica:

W celu złożenia wniosku o pożyczkę na ekranie urządzenia konsument wybierał opcję „złóż wniosek o pożyczkę”

2. Na ekranie wyświetlało się okno wyboru, w którym konsument był zobowiązany do złożenia oświadczenia o zapoznaniu się i akceptacji warunków ochrony danych osobowych:

W przypadku braku wyrażenia zgody na złożenie powyższego oświadczenia konsument miał możliwość zakończenia procesu wnioskowania o pożyczkę poprzez zaznaczenie opcji „anuluj”. Klient składał oświadczenie poprzez wybranie pola „potwierdzam”.

Następnie klient po wybraniu „warunków ochrony danych osobowych” mógł się zapoznać z ich treścią.

W kolejnym oknie konsument był zobowiązany do wskazania, czy jest nowym klientem Vivus.pl (w sytuacji, gdy wnioskował o pożyczkę od Spółki po raz pierwszy), czy też korzystał już z usług Vivus.pl (w sytuacji gdy klient wcześniej zawarł już umowę pożyczki z Vivus).

Zdaniem powoda, krok ten był konieczny, gdyż „pierwsza pożyczka udzielana jest przez Spółkę całkowicie za darmo, zatem całkowity koszt jej udzielenia wynosi 0 zł”. W przypadku udzielenia kolejnej pożyczki powód oferował konsumentom oprocentowaną pożyczkę, za udzielenie której pobierana była prowizja.

Konsument wybierał kwotę pożyczki (300 zł, 800 zł, 1200 zł lub 1600 zł) oraz okres jej spłaty (15 lub 30 dni).

Następnie konsument był zobowiązany do wprowadzenia swojego aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego za pośrednictwem klawiatury ekranowej Gotówkomatu.

Kolejnym etapem było wykonanie skanu obu stron dowodu osobistego (na ekranie wyświetlana była informacja w jaki sposób klient powinien dokonać ww. czynności).

Po czym konsument był zobowiązany do wykonania swojego zdjęcia za pomocą kamery urządzenia.

Po wykonaniu powyższych czynności na ekranie gotówkomatu wyświetlana była treść oświadczeń, które konsument składał poprzez zaznaczenie odpowiednich pól wyboru. Pod oświadczeniem znajdowało się podsumowanie warunków, na jakich klientowi miała zostać udzielona pożyczka. Na tym etapie konieczne było złożenie przez konsumenta oświadczenia, że zapoznał się m.in. z treścią formularza informacyjnego.

Treść formularza informacyjnego wraz z treścią umowy, regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną, pełnomocnictwa do uzyskania informacji z BIK S.A., były udostępniane klientowi po wybraniu opcji „Dokumenty dotyczące pożyczki” znajdującej się w dolnej części ekranu. Klient na tym etapie miał możliwość przesłania formularza informacyjnego poprzez wybranie opcji „Wyślij na e-mail”. Ponadto mógł wydrukować formularz informacyjny poprzez wybranie ikony drukarki nad słowem „Druk” w dolnej części ekranu.

W trakcie postępowania wyjaśniającego, w odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK powód przyznał, że konsument nie miał możliwości wydrukowania bądź przesłania formularza informacyjnego oraz wzorca umowy pożyczki Vivus.pl bez podawania swoich danych osobowych.

W dniu 27 grudnia 2017 r. Prezes UOKiK wszczął postępowanie o sygn. DDK-610-23/17/KJ wobec Vivus w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na uzależnianiu spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki, informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego od wykonania określonych czynności przy pomocy samoobsługowych punktów finansowych tzw. gotówkomatów polegających na:

1. podaniu aktualnego numeru telefonu oraz adresu korespondencyjnego,
2. dokonania skanu obydwu stron dowodu osobistego,

3. wykonaniu zdjęcia twarzy konsumenta, a przez to utrudnieniu otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ukk w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016, poz. 922 ze zm., dalej: uodo), co mogło naruszać przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik.

W piśmie z dnia 25 stycznia 2018 r. powód, odnosząc się do postanowienia o wszczęciu postępowania, wniósł o umorzenie postępowania jako bezprzedmiotowego. Zdaniem powoda, jego działania nie naruszały art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik. Powód wskazał, że sposób prezentacji i dostarczenia formularza informacyjnego przy wykorzystaniu gotówkomatów w pełni odpowiadał art. 13 ust. 1 oraz art. 14 ukk.

Jednocześnie stwierdził, że ani przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dziennik Urzędowy UE L133/66) ani ukk nie zabraniają kredytodawcom dokonywania czynności przed wykonaniem przedkontraktowego obowiązku informacyjnego. Czynności te mogą mieć różny charakter, w szczególności mogą polegać na przygotowaniu przez konsumenta danych osobowych mających stanowić podstawę dokonania kontroli tożsamości oraz badania zdolności kredytowej konsumenta.

Poza tym powód poinformował, że z dniem 29 marca 2017 r. zaniechał wykorzystywania gotówkomatów do udzielania kredytów konsumenckich.

Pismem z dnia 14 września 2020 r. przekazał informacje dotyczące obrotu w 2019 r. oraz przesłał sprawozdanie finansowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Odwołanie jest nieuzasadnione, a zaskarżona nim decyzja okazała się prawidłowa.

W pierwszej kolejności należało zauważyć, że stan faktyczny sprawy był między stronami bezsporny. Odmienna była natomiast jego ocena prawna zaprezentowana w toku procesu przez strony.

Odnosząc się do pierwszego z zarzutów odwołania nie sposób przyjąć za powodem, że w sprawie doszło do wydania zaskarżonej decyzji w sprawie z zakresu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w sytuacji braku ku temu kompetencyjnych i materialnoprawnych podstaw po stronie Prezesa UOKiK.

Zdaniem powoda, z uwagi na treść postawionego mu w postępowaniu administracyjnym zarzutu, do oceny praktyk w zakresie przetwarzania danych osobowych konsumentów uprawniony był wyłącznie Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (GIODO), obecnie Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (PUODO).

Rozstrzygając tę kwestię należało przyjąć, że pozwany Prezes Urzędu wydał zaskarżoną decyzję korzystając z własnych, odmiennych w stosunku do GIODO kompetencji.

Jak bowiem wynika z unormowania art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – Dz.U. z 2021 r. poz. 275 (uokik) określa ona warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów i konsumentów. Zgodnie z art. 1 ust. 2 tej ustawy reguluje ona zasady i tryb przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję, praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów oraz stosowaniu niedozwolonych postanowień wzorców umów, a także przeciwdziałania antykonkurencyjnym koncentracjom przedsiębiorców i ich związków, jeżeli te praktyki, stosowanie niedozwolonych postanowień lub koncentracje wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto w art. 1 ust. 3 ustawa określa organy właściwe w sprawach ochrony konkurencji.

Jak wiadomo w decyzji stwierdzono stosowanie przez powoda praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, to jest praktyki określonej w art. 24 ust. 2 uokik. W świetle przepisu art. 26 ust. 1 wyłącznie właściwym do wydania takiej decyzji jest Prezes UOKiK, w żadnym zaś razie GODO.

W świetle treści przepisu art. 24 ust. 2 uokik praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów ma miejsce wtedy, gdy godzące w te interesy zachowanie przedsiębiorcy jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami.

Właśnie w tej płaszczyźnie Prezes UOKiK dokonał analizy i oceny zachowania powoda. Wynika to jednoznacznie z treści wydanej w sprawie decyzji. W celu konkretyzacji przesłanki bezprawności działania powoda Prezes Urzędu sięgnął do przepisów innych niż uokik ustaw, albowiem dopiero z uwzględnieniem norm prawa w nich zawartych możliwe było wyjaśnienie tego działania pod kątem jego zgodności z prawem. W stanie faktycznym sprawy chodziło o sprawdzenie czy określone obowiązki nałożone przez powoda na konsumenta są zgodne czy też sprzeczne z prawem.

Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. sygn. akt III SZP 3/06 „(...) norma wynikająca z art. 24 uokik może znaleźć zastosowanie dopiero wtedy, gdy badane zachowanie przedsiębiorcy będzie pozostawać w sprzeczności ze wzorcem normatywnym wynikającym z innych aktów prawnych.” W związku z tym Prezes UOKiK zobowiązany był przeprowadzić ocenę zachowania powoda pod kątem ziszczenia się przesłanek deliktu określonego w art. 24 ust. 2 uokik z uwzględnieniem adekwatnych dla tej oceny aktów prawnych. W tym celu pozwany posłużył się normami art. 13 ust. 1 w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim – Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 – ukk oraz w związku z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z 29 sierpnia 2019 r. o ochronie danych osobowych – Dz.U. z 2016 r. poz. 922 – uodo w celu wykazania bezprawności podjętych przez powoda działań określonych w zarzucie postawionym mu przy wszczęciu postępowania administracyjnego. Zarzut ten dotyczył uzależniania spełnienia obowiązku przekazania konsumentowi, przed zawarciem umowy kredytu konsumenckiego informacji o tym kredycie na formularzu informacyjnym, od wykonania określonych czynności przy pomocy gotówkomatu. Podkreślić trzeba, że ww. zarzut nie objął swoim zakresem oceny przekazywania konkretnych danych osobowych, pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów uodo, która to ocena zastrzeżona jest do kompetencji GODO. Tak więc, wbrew stanowisku odwołania, rozpoznając przedmiotową sprawę Prezes UOKiK w żadnym razie nie przekroczył kompetencji ustalonych dla niego w uokik.

Przechodząc do istoty stwierdzonej w decyzji praktyki trzeba przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 13 ust. 1 ukk na powodzie jako kredytodawcy spoczywał przed zawarciem umowy (a więc na etapie przedkontraktowym) obowiązek podania konsumentowi, na trwałym nośniku, szeregu informacji, w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi. Informacje te dotyczą danych kredytodawcy, kredytu oraz uprawnień konsumenta na etapie przedkontraktowym, zawarcia kontraktu (umowy kredytu konsumenckiego) i jego wykonywania. Dla ujednolicenia praktyki w tym zakresie i ułatwienia konsumentowi zapoznania się z warunkami kredytu oraz porównania produktów kredytowych pochodzących od różnych kredytodawców dołączony został do ukk załącznik nr 1 – wzór formularza informacyjnego, do którego kredytodawca ma obowiązek wprowadzić w ustalonej kolejności wszystkie dotyczące konkretnego kredytu dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 ukk.

W myśl art. 14 ust. 1 ukk kredytodawca przekazuje konsumentowi formularz informacyjny z danymi dotyczącymi konkretnego kredytu. Czynność ta musi być wykonana przed zawarciem umowy i do tego w czasie umożliwiającym zapoznanie się z treścią formularza, co nakazuje unormowanie art. 13 ust. 1 ukk. Dostarczenie konsumentowi przez pożyczkodawcę formularza informacyjnego na etapie przedkontraktowym jest jego obowiązkiem z wyjątkiem występującym jedynie w wypadku, gdy umowa o kredyt konsumencki na wniosek konsumenta zawierana jest na odległość, a środek porozumiewania się na odległość nie pozwala na przekazanie danych zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 uokik, tj. w sytuacji określonej w art. 15 ust. 1 ukk.

Umowy zawierane przez Vivus z konsumentami za pośrednictwem gotówkomatów były umowami zawieranymi na odległość w rozumieniu ww. przepisów, w tym m.in. art. 5 pkt 13 ukk. Jednak w ocenie Prezesa UOKiK nie została w ich przypadku wypełniona dyspozycja normy prawnej określonej w art. 15 ust. 1 ukk, tj. umowy te nie były zawierane na odległość w wyniku wniosku konsumenta o zawarcie umowy pożyczki w tej formie, lecz w rezultacie

zorganizowania przez przedsiębiorcę swojej działalności za pośrednictwem gotówkomatów w sposób szczegółowo opisany w punkcie „Stan faktyczny” uzasadnienia decyzji. Również w postępowaniu sądowym nie ustalono, że gotówkomaty nie pozwalały na przekazywanie konsumentom danych zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ukk, w związku z czym, aby konieczne było przekazywanie ww. danych niezwłocznie po zawarciu umowy o kredyt konsumencki, o czym stanowi art. 15 ust. 1 ukk. W toku postępowania w sprawie ustalono, że przedsiębiorca przekazywał konsumentom dane określone w art. 13 ust. 1 i 2 ukk przed zawarciem umów pożyczki (tak wskazała spółka m.in. w piśmie z dnia 29 sierpnia 2016 r. oraz z dnia 25 stycznia 2018 r.).

Z uwagi na to, że powód w kontakcie z konsumentem posługiwał się gotówkomatem, pierwszą informacją o kredycie na etapie przedkontraktowym w momencie określonym jako chwila uzewnętrznienia przez konsumenta chęci zainteresowania się tym produktem (tzw. corpus polegający na przystąpieniu do wykonywania poleceń wprowadzonych do gotówkomatu przez powoda) – powinna być treść formularza informacyjnego przekazana z gotówkomatu na trwałym nośniku (w praktyce w formie papierowej).

Jednak w przypadku produktu powoda oferowanego za pośrednictwem gotówkomatu powyższy wymóg nie został dochowany. Wprowadzana do gotówkomatu procedura nie rozpoczynała się bowiem od przekazania konsumentowi formularza informacyjnego, tylko od żądania od niego podania aktualnego numeru telefonu, wykonania skanu obydwu stron dowodu osobistego i wykonania zdjęcia jego twarzy. Wszystko to w celu udostępnienia formularza informacyjnego. Tak więc dostosowanie się konsumenta do ww. żądań stanowiło warunek sine qua non udostępnienia formularza informacyjnego. Przyznał to sam powód w piśmie wyjaśniającym z 29 sierpnia 2016 r. (k. 60 akt adm.) pisząc: „konsument nie ma możliwości wydrukowania bądź przesłania formularza informacyjnego oraz wzorca umowy pożyczki Vivus.pl bez podania swoich danych osobowych.”

Tymczasem formularz informacyjny powinien być udostępniony konsumentowi bezwarunkowo, ze względu na cel jakiego ma służyć. Jest nim możliwość zapoznania się z konkretnym produktem kredytowym i związanymi z kontraktowaniem własnymi uprawnieniami, a także porównanie warunków kredytu z warunkami kredytowymi innych kredytodawców. Do dokonania tych czynności faktycznych niezbędny jest pewien czas. O tym jak jest on długi wyraźnej wskazówki udzielił prawodawca w art. 14 ust. 2 ukk określając, że termin ważności formularza wynosi co najmniej 1 dzień roboczy. Z przepisu tego wynika więc, że czas do samodzielnego namysłu dla konsumenta bynajmniej nie jest krótki.

Niezależnie od powyższego pozwany Prezes Urzędu zauważył, że wymienione w punkcie pierwszym decyzji trzy warunki wstępne wydania formularza informacyjnego nie były adekwatne, tj. mieszczące się w granicach potrzeb powoda związanych z przekazaniem takiego formularza, ani też proporcjonalne tj. nie stanowiły jakiegokolwiek minimum niezbędności dla powoda w odniesieniu do czynności przekazania formularza. Innymi słowy powyższe informacje personalizujące konsumenta były kompletnie niepotrzebne na zbadanym etapie kontraktowania tj. w chwili przystąpienia konsumenta do procedury przygotowanej przez powoda w gotówkomacie. Co więcej nie przewidywała ich także treść formularza.

W konsekwencji słuszna okazała się ocena pozwanego wskazująca, że powód naruszył swoim postępowaniem również art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych w brzmieniu obowiązującym w okresie trwania deliktu, tj. w brzmieniu podanym w tekście jednolitym tego aktu prawnego w Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm. Ten właśnie przepis zobowiązuje administratora przetwarzającego dane do dołożenia szczególnej staranności, w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą przez zapewnienie, aby dane te były merytorycznie poprawne i adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane.

Z tych wszystkich powodów Prezes UOKiK zasadnie uznał, że uzależnienie przez powoda w obrocie z udziałem gotówkomatów spełnienia obowiązku przekazania informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, od spełnienia jakichkolwiek warunków wstępnych, w tym podania numeru telefonu, udostępnienia skanu dowodu osobistego i wykonania zdjęcia twarzy konsumenta, stanowi niedopuszczalne utrudnianie przez Vivus

Finance Sp. z o.o. (w dniu wyrokowania Soonly Finance Sp. z o.o.) otrzymywania przez konsumentów informacji na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego.

W ocenie Sądu omówione bezprawne warunki wstępne polegające na wykonaniu określonych czynności faktycznych, konieczne do uzyskania przez konsumenta formularza informacyjnego z gotówkomatu powoda godziły w zbiorowe interesy konsumentów, ponieważ utrudniały im otrzymywanie informacji o kredycie konsumenckim oferowanym na rynku przez powoda. Jednocześnie ustanawiając warunki wstępne powód stawiał konsumentów przed wyborem czy zrezygnować z uzyskania informacji o kredycie czy uzyskać ją kosztem przekazania swoich danych personalnych i innych danych wrażliwych jak numer telefonu i adres korespondencyjny, które to dane nie były adekwatne i proporcjonalne w danym momencie etapu przedkontraktowego, a ich żądanie przez powoda było bezprawne. Opisane postępowanie kredytodawcy naruszało zbiorowe interesy konsumentów, przez które należy rozumieć interesy niezindywidualizowanej grupy konsumentów znajdujących się w takiej samej sytuacji rozważając zawarcie z powodem umowy o kredyt konsumencki przy użyciu gotówkomatu.

Zgodnie zaś z przepisem art. 24 ust 1 uokik ww. praktyka z art. 24 ust. 2 jest zakazana i stanowi delikt prawa ochrony konkurencji i konsumentów.

W świetle powyższych wywodów należało stwierdzić, że wydając zaskarżoną decyzję Prezes UOKiK nie naruszył żadnego z przywołanych w odwołaniu przepisów prawa materialnego.

Pozwany dokonał właściwych i szczegółowych rozważań na gruncie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Decyzja spełnia wszystkie warunki wymagane w art. 107 § 1 i 3 k.p.a. oraz w art. 27 ust. 1 i 2 uokik. Nie doszło więc do naruszenia żadnego z przepisów postępowania administracyjnego wskazanych w ostatnim z zarzutów odwołania.

W tym stanie rzeczy Sąd oddalił odwołanie nie mając podstaw do jego uwzględnienia – art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

O kosztach procesu, który wygrał pozwany orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c.

Sędzia SO Andrzej Turliński